

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՀԱՏՈՐ ԽԶ.

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ, ՆՈՅԵՄԲԵՐ 11, 1893

ԹԻԻ 45

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

	Երես
Անապատին Մէջ Կորսուած	353
Քարոզիչը Եւ Քարոզք	353
Արարելութենէն Մինչեւ Արբաճամ	354
«Քիչ Մը Կը Համբերէի»	354
Ընկերին Գործել Կու տայ	354
Արեւմտեան Սպորտ	355
Համաճարակաց Թիւսման Ժամանակամիջոցք	356
Օղանաւորութիւն	356
Այլեւայլք	356
Թղթակցութիւնք	356
Մեր վարժարանը	357
Քոլումպեան Յուշահանդէս Ի Շեքակոյ	357
Շաբաթը	358
Ազգեր	358
Հանդէս Քաղաքական	359
Դրամական	360

ԱՒԵՏԱՐԵՐ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ. Կը հրատարակուի ամէն շաբաթ օր:

Տարեկան գինն է ամէն տեղւոյ համար 1 1/2 տարաւոր, վաճառանայ՝ 1/4 մեծիտիյի: Թղթատարի ծախսը խմբագրութեան վրայ է: Մեկ քերթի գինն է 30 փարս:

Խմբագրութեան, բաժանորդագրութեան եւ քղապարտութեան պատկանեալ ամէն գրութիւնք պարտին ուղղուիլ առ Մր. Հ. Ս. Պարնըմ, Ամերիկացի Խան, Կ. պոլիս:

Ամերիկայի Միտիոնարաց Ընկերութեան Կազմունէ
Հ. Ք. ԿՐԻՆ, ԱՐՏՈՆԱՏԵՐ
Հ. Ս. ՊԱՐՆԸՄ, ՏԵՐԵՆ-ԽՐԱԳԻՐ

ԱՆԱՊԱՏԻՆ ՄԵՋ ԿՈՐՍՈՒԱԾ

Ահաւոր խորհուրդ: Վերը երկինքը կը նմանէր վար դարձուած ահադին և փայլուն թափ մը: Անսահման աւաղն ամէն կողմ կը տարածուէր անըմբռնելի հեռաւորութեամբ: Չկար շաւիղ, չկար հետք, չկար ձայն, բան մը չէր երևեր. կորսուած էր նա:

Սակայն տղայ մը կար իւր քույր: Կը կարծէր թէ նա ալ կորսուած էր: «Ո՛չ, ո՛չ», ըսաւ տղան, «ես կորսուած չեմ: Իմ հայրս հոն կը բնակի և կընամ տեսնել անոր պատուհանին լոյսը:» Տղան ջանաց լոյսը ցուցնել մարդուն, բայց սա չկրցաւ տեսնել զայն: «Եթէ ձեռքէս բռնես», ըսաւ տղան, «և բաւական ժամանակ ինձ հետեւիս, ապա տեսնես զայն: Կատարելապէս դիտեմ մեր տունը տանող ճամբան:»

Կ'ակնկալէր որ կորսուած մարդը փորձէ տղուն ճամբան. այնպէս չէ:

Ուրիշ ճամբայ չկար: Անապատին մէջ պիտի մեռնէր: Բան մը պիտի չկորսնցուներ տղուն ճամբան փորձելով, և կընար ամէն բան ձեռք բերել. անշուշտ դէժ պիտի փութէ այդ ճամբան:

Ո՛չ, ընթերցող, այս փորձիկ առակին մարդուն նման տարակուսանաց և անհաւատութեան մշուշին մէջ կորսուած շատ մարդիկ կան: Ասոնք կը խոստովանեն թէ չեն գիտեր թէ ուրիշ եկան կամ ինչո՞ւ համար հոս կը գտնուին կամ ո՛ւր կ'երթան: Անխոս և անզօր կը մնան կենաց և մահուան և մեղաց մեծ և ահաւոր գաղտնեաց առջև:

Արդ, այս անոյս միտութեան մէջ գտնուողներուն կու գայ ոչ թէ տղայ մը, ու. Թէ մէկ անձնորդ. առաջինը խոսք մը ամէն հասակի և ամէն երկրի անձերէ բաղկացեալ, որը կ'ըսեն, «Չենք կրնար ըսել թէ ձեր բոլոր երկբայեցուցիչ խնդիրներն ո՛ւր կը տանին, բայց դիտենք մեր երկնաւոր Հօր տունը տանող ճամբան. Նա ամէն ճշմարտութեան պիտի առաջնորդէ զձեզ:»

Որովհետեւ աղատման միակ պատեհութիւնն է այս որ կը ներկայանայ, կը խորհիւր թէ այս կորսուած մարդիկը դէժ պիտի փորձեն զայն, կը խորհիւր թէ իրենց բոլոր զօրութեամբ պիտի փորձեն. այնպէս չէ: Բայց անոնք երբեմն կը ծաղրեն այս օգնութիւնն առաջարկողները. երբեմն կատաղօրէն կը վիճին զանոնք սուտ հանելու համար. յաճախ ալ մտիկ չեն ըներ: Եւ սակայն քիչ մը անդին կը կենայ Հօրը փառաւոր տունը, որ ամենուն առջև բաց է և ուր ապահովութիւն, երջանկութիւն և խաղաղութիւն կայ:

ՔԱՐՈՋԻՉՔ ԵՒ ՔԱՐՈՋՔ

Քրիստոնէութիւնն սկիզբէն ի վեր ունեցած է եկեղեցիներ, պաշտօնեաներ և քարոզութիւն: Գրեթէ երկու հազար տարիներէ ի վեր անոր աճման և զարգացման մէջ այս տարրերը կարեւոր տեղ բռնած են: Արդարեւ այսօր էական կը համարուին անոնք ոչ միայն քրիստոնէութեան զարգացման այլ նոյն իսկ

անոր գոյութեան համար: Ինչպէս քաղաքային բնկերութիւնը նոյնպէս քրիստոնէութիւնը պարտի իւր կառավարական ձևերը և վարչական եղանակներն ունենալ: Վասն որոյ ունինք եկեղեցի կոչուած զանազան կազմակերպութիւններ և անոնց կառավարութեան համար որոշուած դաս մը մարդիկ:

Այս կերպով սահմանուած պաշտօնէից պարտականութեանց մին է քաղաքութիւն: Հոս սա հարցումը կ'երթէ. ի՞նչ պիտի քարոզեն անոնք: Այս հարցումը մեծ կարեւորութիւն ունի ամենուս համար, վասն զի մեր լսած քաղաքներն առաւել կամ նուազ կը ձևակերպեն մեր կեանքը և կը կառավարեն

«Եւ ինչպէս թաղի մը, թաղի մը, թաղի մը» ըսէ ինք, «Պօղոս, ամենայն ծանրութեամբ կ'ըսէ, «Իմ վրաս հարկ մըն է. մանաւանդ վոյ է ինծի» թէ որ աւետարանը չքարոզեմ:» Առաքեալը կ'ըսէ նաեւ, «Ինչու որ ես ամօթ չեմ սեպեր աւետարանը, վասն զի Աստուծոյ զօրութիւնն է ան բոլոր հաւատացեալներուն փրկութեան համար:» Ուստի կը յարէ, «Վասն զի ես միտքս չդրի ձեր մէջը ուրիշ բան մը դիտեալ, բայց միայն Յիսուս Քրիստոսը, ու ան խաչը ելած:» Աւետարաններէն և առաքելական թուղթերէն առնուած շատ վկայութիւնք կը ցուցնեն թէ քարոզութեան նպատակը և վախճանն ըլլալու է ծանուցանել զՔրիստոս և Սնոր Աւետարանը: Քարոզը կրնայ հմտալից ըլլալ — պերճ, իմաստալից և յոյժ շահեկան — կրնայ մեծ բազմութիւններ քաշել, և Ժողովրդեան հիացման և գովեստներուն արժանաւալ, սակայն եթէ չունենայ այս տարրը, խաչը ելած Յիսուսը, պիտի չկրնայ հասնիլ այն նպատակին որոյ համար սահմանուած էր: Կրնայ հաճելի ըլլալ և սնունդ տալ մտքին, սակայն մեղաւորաց կարօտութիւնը չլեցունել, վասն զի մեղաւորները խաչին և Քրիստոսի չբերեր: Թերեւս Աւետարանի այս պարզ քարոզութեան բացակայութեան պատճառ է որ այսչափ շփոթութիւնք, այսչափ երկնադրութիւնք, այսչափ պա-

րապ փոխադրուած թիւեր, այսպիսի սխալ-մունք և աշխարհասիրութիւն չկեղեցւոյն մէջ սարգած են: Եկեղեցին, աշխարհը, մարմինը և դէպքը կրնան ի միասին ներդաշնակութեամբ և խաղաղութեամբ ապրելու փորձ ընել, բայց այդ փորձը երբեք պիտի չյաջողի:

ԱՐԱՐՁՈՒԹԵՆՆ ՄԻՆՁԵՒ ԱՅՐԱՀԱՄ

11.

[Խմբագրական]

ՋՐԶԵՆԵՐ

Տապանին ձեռք չհասկցողը Մինդ. 2. զլխոյն մէջ եղած նկարագրութեան: Որովհետեւ աւելի ջուրին վրայ տատանելու համար շինուած էր քան թէ ուղեւորութեան համար, թերեւս կը նմանէր անգղիական սնտուկի մը, թէեւ յատկապէս կը ըլլաւ: Կայմ չունէր, եւ հաւանօրէն չունէր նաեւ ղեկի պաշտօն կատարող դործի: Այսու հանդերձ, այսպիսի անգղիական մը շինելու համար հիւսնութեան մէջ շատ ճարտար ըլլալ պէտք էր: Պատահանը թերեւս տանիքին վրայ էր եւ անձրեւի միջոցին ամպշովանիով կը ծածկուէր, կամ թերեւս տապանին մէջ կողմն էր, տանիքին ճիշդ տակը: Եթէ Սուրբ Գրոց մէջ յիշուած կանգունը 1.8 անգղիական ոտնաչափ համարինք, տապանին երկայնութիւնը կ'ըլլայ 340 ոտնաչափ (240 կանգուն, «բլէ»), լայնութիւնը՝ 90 ոտնաչափ եւ բարձրութիւնը՝ 34 ոտնաչափ: Ծանկան կրնայ ըլլալ տապանին հետ բաղադատել Գիւնարտ ընկերութեան Բաժնէ-նիս եւ Լաւաշի երկու նորաշէն շոգենա-ւերը, որ ծովու վրայ բանող մեծագոյն շո-գենաւերն են: Ասոնց իւրաքանչիւրին եր-թիւնը՝ 64½ ոտնաչափ եւ բարձրութիւնը՝ 43 ոտնաչափ: Եթէ տապանին եւ Բաժնէ-նիս լայնութիւնը վերէն ի վար միօրինակ ըլլար, յայնժամ տապանը այս շոգենաւերն 1½ անգամը պարունակութիւն պիտի ունենար. սակայն որովհետեւ վերջնոյն լայնութիւնը տախտակաման վար շատ շուտ կը նուազի, հաւանական է որ տապանն այդ երկու շո-գենաւերէն չափ պարունակութիւն ունէր:

Ջրհեղեղին կապակցեալ ամենէն չափե-կան խնդիրն է անոր ընդարձակութեան խնդիրը: Մինչեւ ասկէ մէկ սերունդ առաջ տարակոյս չէր յայտնուէր թէ Ջրհե-ղեղն ամբողջ երկիրը ծածկած էր: Ա-սոր ապացոյց կը կարծուէին անասնոց ոսկրները որ կը գտնուէին այն երկրներուն մէջ ուր այդ անասունը այժմ չկան, եւ այն անգղիական ապագածները որ իրենց նախ-կին տեղերէն փոխադրուած են: Սակայն Երկրաբանութիւնը կը հաստատէ թէ այդ ոսկրներէն շատը Ջրհեղեղէն առաջ պարտին ձգուած ըլլալ, եւ ժայռերն ալ յայտնի է թէ յաճախ սառնադեղերու միջոցաւ կը տեղա-փոխուին: Երկրաբանը կը յայտարարէր թէ դեռ նշան մը գտնուած չէ նոյեան Ջրհեղե-ղին ատեն կազմուած խաւերու: Այժմ գրեթէ բոլոր մեկնիչը եւ քրիստոնեայ դի-տուներ կ'ընդունին թէ Ջրհեղեղը տեղական գէպը մ'էր, եւ այս տեսութեան զլխաւոր պատճառներն հետեւեալք են:

1. Ընդհանրական Ջրհեղեղի մը պէտք չկար: Արարչին նպատակն էր մարդկային սեռը բնաջինջ ընել, եւ այդ նպատակին կրնար հասնիլ Ջրոյ տակ ծածկելով այն բաղադատուէն սահմանափակ երկիրը ուր մարդիկ կը բնակէին:

2. Ընդհանրական Ջրհեղեղի մը համար պահանջուած Ջրոյ անգղիական քանակութիւնը, որ աշխարհի այժմու Ջրոյն ութ անգամը կը հաշուուի, պիտի խանգարէր արեգակ-նային դրութեան հաւասարակշռութիւնը, վասն զի սոյն դրութեան իւրաքանչիւր մարմինը իւր ծանրութեան համեմատ միւս-ները կը քաշէ: Այնուհետեւ, այսպիսի յա-ւելուածական ջուր ստեղծելէ ետքը Աստ-ուած ջուրերուն քաշուելու ատենը ջնջե-լու էր աւելորդ նիւթը, եւ այս շեղում մը պիտի ըլլար այն ընդհանրական կանոնէն թէ աշխարհի վրայ նիւթը երբեք չջնջուի, այլ միայն ձեւը կը փոխէ:

3. Ոչ մէկ բոյս պիտի ազատէր Ջրհեղե-ղէն: Ճամաքի բոլոր կենդանիները եւ շատ տեսակ ձուկեր եւս պիտի ջնջուէին: Սա-կայն հետագայից նման իրողութիւնը կ'եւ-լեն մեր առջեւ: Սենեկալի եւ Մեքսիքոյի մէջ 3-6,000 տարուան ծառեր կը գտնուին, որ Ջրհեղեղէն առաջ պարտին աճած ըլլալ: Աւստրալիոյ մէջ կենդանիներ կան որ ու-րիշ տեղ չեն գտնուիր, եւ գտնուած ոսկր-ներէ յայտնուած է թէ անոնք սերած են նմանօրինակ շատ հին կենդանիներէ, որ Նոյի ժամանակէն շատ առաջ կային:

4. Ուրիշ կարգ մը իրողութեանց օրինակ մը եւս յառաջ բերենք: Փրանսայի Օվէրնը գաւառին մէջ կան մարած հրաբուխներ, որոց վրայ կը գտնուին մոխրի հողակոյ-տեր եւ ուրիշ նիւթեր որք Ջրհեղեղին ջուրերուն պիտի չկրնային դիմադրել եւ որք սակայն յայտնի է թէ Ջրհեղեղէն հին են:

5. Նոյի համար անկարելի պիտի ըլլար երկրի բոլոր կողմերէն կենդանիներ ժողո-վել: Եւ եթէ այդ դժուարութեան դարման

նաւ մը երբեք պիտի չկրնար պարունակել զայն: Կաթնատու կենդանեաց առաւել քան 2,000 ծանօթ տեսակներ կան, նաեւ 7,000 տեսակ թռչուններ, 1,500 տեսակ զեռուն-ներ: Թողունք առաւել քան 120,000 տեսակ միջատները: Ամէն տեսակէն մէկ զոյգ պիտի առնուէր, եւ քանի մը տեսակներէն ալ եօթն զոյգ: Բաց աստի, կենդանեաց հա-մար ամբողջ տարուան մը ուտեստ պիտի առնուէր: Տապաններու մեծ տորմիդ մը պէտք պիտի ըլլար այդ բոլոր անասունները տեղաւորելու համար: Եւ Մինդ. 2. 20 հա-մարին մէջ վայրի գաղաններու յիշատա-կութիւն չկայ: Իրողութիւն՝ որ աչքի կը զարնէ երբ այս համարը կը բաղադատենք Մինդ. Ա. 24 համարին հետ:

6. Անկարելի չէ որ Ջրհեղեղը տեղական գէպը մը ըլլար եւ յառաջ դար երկրի մեծ մասերու վար իջնելով եւ ապա վեր բարձ-րանալով, Այս կրնայ ըլլալ «մեծ անդուն-դին բոլոր աղբիւրները ձեղքուեցան» (Մինդ. Է. 11) խօսքին նշանակութիւնը: Արարչու-թեան երրորդ օրը երկրին կեղեւին ինչ ինչ մասերուն ընդհանուր սասանմամբ եւ բարձ-րացմամբ Աստուած ցամաքը ծովերէն դա-տած էր: Տեղական սասանմամբ Աստուած այժմ դարձեալ վար կ'իջեցունէ երկրագնդին այն մասը ուր մարդ կը բնակէր, որպէս զի մարդկային սեռը ջնջէր: Այնուհետեւ, երբ իւր նպատակին կը հասնի, դարձեալ կը բարձրացունէ իջած երկիրը, բայց այնպիսի փոփոխութիւններ յառաջ բերելով որ Եգիպտոսի տեղն այլ եւս չգտնուէր:

7. Կ'ըսուի թէ ներշնչեալ պատմութիւնը Ջրհեղեղին համար ընդհանուր էր կը գրէ, եւ թէ պարտիմը գրուածն ընդունիլ:

Պէտք է ընդունիլ թէ Մինդ. 2. 17 եւ Է. 19 եւ 21 համարներուն նման հատուածներ կը թուին հաստատել թէ Ջրհեղեղն ընդհա-նուր էր: Բայց այդ համարներուն նշանա-կութիւնը սա կրնայ ըլլալ որ Ջրհեղեղը ծածկեց երկրին այն բոլոր մասերը որ մար-դուն ծանօթ էին եւ ուր նա կը բնակէր: «Բոլոր» բառը սահմանափակ իմաստով գործածուած է Սուրբ Գրոց ուրիշ մասե-րուն մէջ ալ: Գործ. Բ. 3, Հռովմ. Ա. 8 եւ Կող. Ա. 23 համարներն այսօր օրինակ-ներ են:

Այն 120 տարիներն որոց միջոցին Աստ-ուած համբերեց մարդոց յարաճուն չարու-թեան եւ անոնց հետ մաքառեցաւ իւր Հոգւով՝ վերջացան: Նոյի քարոզութիւնը եւ այն ուշադրաւ աղագարարութիւնը զոր նա կ'ընէր երկար ատեն աշխատելով տապա-նին վրայ՝ լմնցան: Բարեպաշտ նահապետը, վստահելով Աստուծոյ իրեն հետ ըրած ուր-տին (Գլ. 2. 18), տապանը մտաւ ընտանեօք եւ ներս մտցուց այն անասունները զորս պիտի ազատէր: Տէրը տապանը դոցեց (Գլ. Է. 16): Այնուհետեւ եօթն օր միջոց տրուե-ցաւ (Գլ. Է. 4), որպէս թէ չարերուն պա-տեհութիւն մը եւս ընծայելու համար որ զղջան, եւ ապա Ջրհեղեղն սկսաւ: Մըքի մեկնիչը հետագայ եզանակաւ կը հաշուէ Ջրհեղեղին տեւողութիւնը:

Անձրեւները տեւեցին	40	օր	(Գլ. Է. 17)
Ջուրերը բարձրացած			
մնացին	150	»	(Գլ. Է. 24)
Ջուրերը քաշուեցան	29	»	
Նոյ սպասեց	40	»	(Գլ. Ը. 6)
Մինչեւ ագոստին եւ			
ագոստներուն զըր-			
կուիլը անցաւ	20	»	(Գլ. Ը. 7-12)
Մինչեւ ջուրերուն			
ցամքելը	29	»	(Գլ. Ը. 13)
Մինչեւ երկրորդ ամ-			
սուն 27 ^{րդ} օրը	37	»	(Գլ. Ը. 14)
365 օր = մէկ արեգակ-			
նային տարւոյ:			

«ՔԻՉ ՄԸ ԿԸ ՀԱՄԱԲԵՐԷԻ»

Այս խօսքերը խօսեցաւ խեղճ հիւանդ կին մը իւր էրկան, որ կը նեղանար եւ անհամբերութիւն կը ցուցնէր իրեն, կինը կը զգար որ նեղիչ հաղը շատ երկար պիտի չապրեցունէր զինք եւ հանդարտօրէն ըսաւ: «Եթէ ես քու տեղը ըլլայի, քիչ մը կը համ-բերէի»: Աւելի համբերող կ'ըլլանք եթէ խորհինք թէ մեզ ծանծայրթ տուող պարա-գայք ընդհանրապէս անցաւոր են: Կրն՞ք կամ էրկանդ հետ աղէկ չե՞ս: Մահը շուտ պիտի բաժնէ զքեզ, եւ խորհէ թէ յայնժամ ցաւ պիտի զգաս յիշելով քու անհամբերու-թիւնը: Չաւակդ նեղութիւն կու տայ: Անշափահասութեան պրզիւնք է այդ. նա շուտով պիտի մեծնայ: Մէկ կողմէ կը ցաւի: Եթէ ցաւը սաստիկ է, երկար չտեւեր: Եթէ երկար տեւէ, սաստիկ չկրնար ըլլալ: Կա-րող չե՞ս զուարթութեամբ յիմարներու համբերել, կարող պիտի ըլլաս եթէ խորհիս թէ մենք խեղճ յիմարներս չենք կրնար մէկ վայրկեանի մէջ իմաստուն ըլլալ: Պար-տիս ժամանակ տալ մեզ: Ամբողջ աշխարհը ծո՞ւռ է: Տէրը զայն պիտի շիտկէ, եւ նա չաճապարեր վասն զի յաւիտենական է: «Ե-թէ ես քեւ տեղը ըլլայի, քիչ մը կը համ-բերէի»:

ԸՄՊԵԼԻՆ ԳՈՐԾԵԼ ԿՈՒՑԱՅ

Երիտասարդ մը օր մը կ'ըսէր թէ ոգելից

ըմպելին կը խմէր որպէս զի իրեն գործել տար: Երբունի մը այս երկտասարդին պատասխանեց, «Երիտակ խօսեցար, ոգելից ըմպելի խմէ, եւ քեզ գործել կու տայ: Վայրկեան մը ինձ մտիկ ըրէ, եւ քեզ բան մը պատմեմ որմէ թերեւս օգտուիս: Ժամանակաւ յաջող երկրագործ մ'էի: Ունէի բարի, սիրելի կին մը, եւ երկու շատ գեղեցիկ մանչ զաւակներ: Հանգստաւէտ տուն մը ունէինք, եւ մէկտեղ երջանիկ կեանք կ'անցունէինք: Սակայն սովոր էինք գարեջուր խմել որպէս զի մեզ գործել տար: Այն երկու զաւակներս զինեմովի մահուամբ մեռան: Կինս վշտի մէջ մեռաւ, եւ հիմա իւր զաւակներուն քով պտուկած է: Եօթանասունեակերկու տարեկան եմ: Եթէ ըմպելի չգործածէի, հիմա անկախ մարդ մը կ'ըլլայի: Սակայն ըմպելի կը գործածէի որպէս զի գործել տար ինձ, եւ տես հիմա պարտաւորած եմ գործել: Եօթանասունեակերկու տարեկան հասակիս մէջ զիս կը պարտաւորէ գործել օրապահիկիս համար: Խմէ, խմէ, եւ ըմպելին գործել պիտի տայ քեզ:»

ԱՆԻՄԻՆԻՈՒՄԻ ԱՊԱՌԱՆ

Մօտերս ի Լոնտոն աւարտեցաւ պատրաստութիւնը թեւաւոր շքեղ արձանի մը որ կը զարդարէ անագապղնձէ (bronze, բրոնզ) աղբիւրի մը գաղաթը: Արձանը, զոր ի սկզբան խորհուրեցաւ ձուլել անագապղնձէ, շինուեցաւ զուտ «փփփփ»-մէ, եւ պայծառութիւնն եւ գեղեցկութիւնը նիւթոյն, որ ունի սառնաման արծաթի բոլոր երեւոյթը, հանդերձ այս նոր եւ պատուական մետաղին յատուկ թեթեւութեամբ, ակնյայտնի կ'երեւի ամենէն հարեւանցի զիտող անցորդին: Լոնտոնի մէջ կանգնուած այս գեղեցիկ արձանին համար ալիւմինիումի շրջանաւորէրէն առաջինը զբաւեցնողութիւնն օրուան ամենէն աւելի եռանդեամբ քննութեան նիւթ եղող խնդրոյն, այն է ալիւմինիումի հաւանական ապագային: Ինչպէս գիտենք, ալիւմինիում չգրտնուիր բնութեան մէջ զգայարանաց ներքեւ ինկող որ եւ իցէ ձեւով: Չկայ ալիւմինիումի կոշտ կամ ալիւմինիումի փոշի: Այն չկրնար ճնշմամբ, լուծացմամբ կամ մինչեւ իսկ այրմամբ հանուել հողէն, բայց եթէ՝ 3300 աստիճան (Հարիւրամասնայ) ջերմութիւն ունեցող երկտարական հնոցի օժանդակութեամբ: սակայն եւ այնպէս կը դանդաղ ամէն կաւի մէջ, եւ ուր որ կաւային խաւեր կան, կը դանդաղ մեծ քանակութեամբ, եւ այնպիսի տեղեր այնքան առատութեամբ եւ ընդարձակութեամբ որ յայտ մասին մինչեւ անգամ հանքածխոյ երակք չեն կրնար բաղդատուել անոր հետ: Երբ անգամ մը հանուել կաւէն, նորա մասնաւոր յատկութիւնք աւելի քաջայայտ եւ ակներեւ կը տեսնուին քան ուրիշ որ եւ իցէ նիւթոց յատկութիւնները: Ունի գեղեցիկ երեւոյթ, սպիտակ է քան արծաթը, եւ անկորուստ կը մնայ օդոյն հետ շփուելով ալ: Ո՛չ կը ժանգոտի ո՛չ աղտ կ'առնուէ զօրաւոր, առածգական, եւ անպէս թեթեւ որ երեւակայութիւնը գրեթէ կը մերժէ ըմբռնել զայն իրեւ մետաղ, վասն զի ծանրութիւնը քիչ աւելի է քան իրեն հաւասար զանգուած ունեցող երկաթին ծանրութեան մէկ երրորդը, եւ հարկաւ շատ աւելի նուազ քան արծաթինը, ոսկւոյնը կամ կապարինը:

«Ալիւմինիում ոսկի» կոչուածը, որմէ ժամացուցի շղթաներ եւ այլ զարդեղէններ

կը շինուէին տարիներ առաջ, է լոկ խառնուրդ անագապղնձի հետ յորում կը գտնուէ միայն առ հարկւր փոքրիկ մաս մը ալիւմինիում, որ կու տար անագապղնձին պայծառութիւն եւ կարծրութիւն, բայց արձակապէս զերծ կացուցանելով զայն բճաւորութեմէ: «Ալիւմինիում անագապղնձ»ն եւս, որմէ կը շինուին աւստրիական դաշտի թնդանօթք, կը պարունակեն ալիւմինիում 6 առ հարկւր համեմատութեամբ: Թէպէտ այսպէս ձեռք բերուած նիւթը ծայրագոյն աստիճանի կարծր եւ թանկագին է նայելով նպատակին որոյ ի պէտս կը գործածուի: Բայց զինն ալիւմինիումի — այն նիւթին որ է թեթեւ, զօրաւոր, քիմիական լուծիչներէ անմաշ, փողփողուն, աչաց-գեղեցիկ, ճաշակման եւ հոտառութեան զգայարանաց անվնաս, եւ անպէս ծաւալական (նման ոսկւոյ) որ ծեծուելով յոյժ նուրբ թերթի կամ քաշուելով կարի՝ բարակ թելի կրնայ վերածուիլ — այնպիսի է որ գրգիռ կու տայ գտնելու աշխարհիս կաւի խաւերուն մէջ պահուած անսահման մթերքն հանելու աժան եւ պարզ կերպ մը:

Ալիւմինիումի այժմու գինը, թէպէտ տակաւին բարձր է քան որ եւ իցէ աժան մետաղներունը, հանապազօրեայ կիրառութեան վիճակին հասուցած է զայն: Անձնական ամէն բանի համար զոր մարդ կը կրէ իւր վրայ, ալիւմինիումը արագ կը բռնէ ուրիշ ամէն մետաղաց տեղը: Յայտ մասին անոր թեթեւութիւնն է յայտնի յանձնարարական կամ հրապուրիչ հանգամանք: Գերման հեծեալազօրաց մէջ մինչեւ իսկ ձիոց ասպանդակներուն (էօֆֆֆ) երկաթներուն տեղ ալիւմինիում կը դրուի: Զօրաց ջուրի կուժերն ալ նոյն թեթեւ եւ զօրաւոր մետաղէն կը պատրաստուին: Դաշտաց վրայ գործող զինուորական գործիներ հեռաւոր եւ բազմապատակ արշաւանաց համար, զոր օրինակ, Տր. Նանգէնի Արջային Բեւեռի ուղեւորութիւնները, կամ բարձր լեռանց վրայ զիտողութեանց եւ զննութեանց համար, նոյն մետաղէն կը պատրաստուին քան զայն ծանր արոյրին (ֆլէյշ) տեղը, եւ շատ անգամ այս պարագայէն կախալ է զիտական այդ խուզարկութեանց յաջողութիւնը կամ անյաջողութիւնը: Պերճանաց եւ զարդարանաց վերաբերեալ գրեթէ բոլոր մանր իրերը որ սովորաբար կը պատրաստուին արծաթէ կամ արոյրէ, այժմ կը շինուին ալիւմինիումէ, թէպէտ ուր ծանրութիւնը չէ անպատեհութիւն, երեւութիւն կը նայուի եւ ոչ մետաղին կազմութեան: Բայց ալիւմինիումէ մատոնոցներ, գրչալախներ, շիշեր կամ գաւաթներ շատ մը աւելի գերազանց են քան սովորական նիւթերէ շինուածները, այնպէս որ ոչ ոք որ միանգամ նոր մետաղէն շինուածները գործածած է, զիւրութեամբ պիտի չդառնայ վերստին հին գրութեան: Շատ մը աւելի կարեւոր եւ նշանակելի քաջ մի է մօտերս ձինէլրայի Լճին վրայ լողացող ալիւմինիումէ խոշոր մակոյկները, եւ Շիքակոյի Աշխարհահանդիսին ալիւմինիումէ շինուած տունը: Առաջնոյն մասին առաջադրեալ նպատակն էր կրկին, — մակոյկին գողին գրեթէ երկու երրորդ համեմատութեամբ թեթեւութիւնը, եւ ձեւակերտի շիւման նուազումը՝ գործածելով հարթ, փայլուն եւ քիմիական լուծիչներէ չներգործուող եւ անմաշ մնացող նիւթ մը: Կ'ըսուի թէ այս երկու նպատակն ալ ձեռք բերուած են, թէպէտ ալիւ-

մինիումի գնոյն ծանրութիւնը, քան ընտրելագոյն պողպատինն իսկ, անոր այս նպատակին համար գործածութիւնը կը դժուարացունէ առ այժմ: Ալիւմինիումէ տունը եւս պարտի բովանդակել ճարտարապետական յաջողութեան տարրերը: Այսպիսի թեթեւ եւ հոծ նիւթ մը քան ուրիշ որ եւ իցէ նիւթ աւելի աղէկ կը յարմարի շարժական տուներ շինելու: Դարձեալ, ալիւմինիումը որ ինքնին ունի բարձր աստիճանի տեսակարար ջերմութիւն, ինքն զիւրաւ չծծեր ջերմութիւն, եւ ուստի զերծ է այն գլխաւոր առարկութենէն որ տաք երկրաց մէջ երկաթ չէնքերու շինութեան դէմ յառաջ կը բերուի: Բայց ալիւմինիումը, բաց թեթեւ զարգուց համար գործածուելէ, որպիսի են՝ պատշգամբ, դմբէթք, աշտարակաց կատարը շինուած ծաղիկներ եւ նմանիք, շատ կը յարմարի տանիք շինելու: Պէտք է տանիքներ շինել նոյն մետաղէն, որ պղնձէն (պֆֆֆ) երկու երրորդ անգամ թեթեւ է, չմաշի օդոյ ներգործութիւններէն, չաղտոտի կամ փայլը կորուսաներ Լոնտոնի ծուխին ծծմբէն իսկ: Առանին խոնարհագոյն տարերք առողջութեան եւ հանգստաւէտ կենաց, որք նուազ կարեւոր չեն քան արտաքին իրք ի պաշտպանութիւն ընդդէմ օդոյ եղանակաց ներգործութեան — խողովակք, ջրամբարք, ծորակք (ֆուլլ-ֆ) եւն, որք այժմ կը շինուին երկաթէ որ կը ժանգոտի, կամ կապարէ որ կը թունաւորէ, աւելի տոկուն պիտի լինէին եւ շատ մը աւելի առողջարար, եթէ շինուէին այս թեթեւ եւ մաքուր մետաղէն, որ կրնայ նաեւ բռնել ջուրի բոլոր ամաններուն տեղը որք այժմ կը շինուին ծանր եւ զիւրաքեկ հողէ կամ ներկեալ թիթեղէ: Բայց լոկ առանին պիտոյից եւ հանգստաւէտ կենաց մէջ չկայանար եւ անհոգեւոր մտնող մետաղէն եւս: Կարեւորութիւնը: Այն կրնայ գործածուիլ նաեւ ծովուն վրայ, որում ակնյայտնի յարմարութիւն կու տայ անոր նշանաւոր թեթեւութիւնը: Եօթային ճարտարագէտը եւ նաւային ճարտարապետը, որք արդէն կը փնտռեն միջոց մը թեթեւացունելու այն ծանրութիւնը որ արդեւ կ'ըլլայ նաւուն զիւրին յառաջխաղացութեան կամ անոր աւելի բեռ պարունակելուն առջեւ, չեն կըրնար զանց առնել ապագայ ծառայութիւնները մետաղի մը՝ որ եթէ խառնուի 1 առ 50 համեմատութեամբ, ալիւմինիում անագապղնձին կու տայ կարծրութիւն մը եւ պնդութիւն մը որ գրեթէ պողպատին չափ վստահելի մետաղ մը կ'ընեն զնա, եւ որ, եթէ կարելի ըլլայ համեմատութիւնը խոտորնակ ընել եւ պահել զօրութիւնը, նաւուց եւ մեքենայից ծանրութիւններն եւս պիտի նուազեցունէ երկու երրորդ համեմատութեամբ: Ընդիր՝ որոյ լուծումը կը սպասուի մետաղագործներէն, իսկ գնոյն իջնելը, դատելով վերաբանութիւնէ, կրնայ լինել ժամանակի եւ հետազոտութեան խնդիր միայն: Ընտրելագոյն պողպատին գինն է զարդիս քաջ իբր 30 դանկան, մինչ ալիւմինիումի գինն է ատոր յիսունպատիկը: Բայց աշխարհիս մէջ ալիւմինիումի քանակութիւնը երկաթին քանակութենէն յոյժ մեծ է, ալիւմինիումն աւելի ընդարձակօրէն ծաւալած է բնութեան մէջ, եւ ո՛չ ժամանակի սահմանը եւ ո՛չ մետաղագործութիւնը կ'արգելէ զմեզ մակարերելէ թէ ինչպէս որ աշխարհս տեսած է իւր Գարի Դարը, Անագապղնձի Դարը եւ Երկաթի Դարը, սոյնպէս թերեւս յետ ոչ երբ

կար ժամանակաց պիտի տեսնէ նոր եւ մինչեւ իսկ աւելի բարգաւաճ դարը, — Ալիւս մինիւսի Դարը :

ՀԱՄԱՃԱՐԱՅԻՆ ԹԻՍՄԱՆ
ԺԱՄԱՆԱԿԱՄԻՋՈՅՔ
(Նէ- Երբ Մեքէլը Զբոսէ)

Հոնտոնի «Առ Մահճօք Դարմանման Ընկերութիւն»ը մօտերս հրատարակած է քանի մը համաճարակաց թիւսման ժամանակամիջոցի (այսինքն՝ ախտին նշանակ լինելէն մինչեւ անոր յարձակումն անցած միջոցին) մասին իւր գիտողութեանց արդիւնքը : Պէտք է ակնկալել թիւսման հաստատուն ժամանակամիջոց, — Հետագայ ցուցակէն կը տեսնուի որ ըստ մեծի մասին շատ մեծ է թիւսման մեծագոյն եւ փոքրագոյն ժամանակամիջոցներուն տարբերութիւնը : Սակայն նշանակութեան արժանի կը թուի որ ախտ մը, որպիսի է ժանտաւարը, թիւսման ժամանակամիջոցի մասին այնքան ծայրայեղութեանց ենթակայ լինի :

Միջակ ժամանակամիջոց	Մեծագոյն ժամանակամիջոց	Փոքրագոյն ժամանակամիջոց
Երակախտ	12 օր	9 օր
Հարսանիք	10 "	4 "
Կարմրախտ	2 "	1 "
Ինֆլուէնցա	3 "	1 "
Կեղծամաղկութիւն	2 "	2 "
Ժանտաւար	12 "	5 "
Նշկատապ (պարէլէթիկ) կոկորդին մէջ	19 "	12 "

Դիտողութեան արժանի իրողութիւն է որ այն ախտը որոց թիւսման ժամանակամիջոցն է կարճագոյն, այնպիսիք են որք կրնան ամենէն երկար տեսնել : Վասն որոյ բաւականաչափ տեսողութիւնն ըստ մեծի մասին պարտի լինել ախտին թիւսման ժամանակամիջոցին համամատուցեալը : Ուստի նիւթն է կարեւոր, այլ եւ այլ պատճառներով համար : Տո. Տարուստն Ուստիս, եւ նկատի ունենալ այս թուանշանները, Մեքէլը Մեքէլին օժ Լեւիքի յունիսի թուոյն մէջ կ'ըսէ թէ բաւականաչափ տեսողութիւնը իւրաքանչիւր ախտի համար պարտի լինել գէթ մէկ օր աւելի քան անոր մեծագոյն ժամանակամիջոցն : Եւ սակայն այս է շատ անստոյգ կանոն, վասն զի ախտացեալը պարտի զերծ լինել հիւանդութեան բոլոր նշաններէն, եւ ի մասնաւորի՝ տեսնել : Թէ հարկ է հանդերձները հակառակել, կը ցուցուի տեղեկագրեալ դէպքերէ յորս վարակման նշանակ վիճակի մէջ գրուած հանդերձներ հազնով անձինք զերծ մնացած են վարակուելէ, մինչ նոյն հանդերձներուն հպողք վարակուած են : Հաւանականապէս այս կը բացատրուի սա կերպով որ ոմանք մեծ ընդունակութիւն ունին մասնաւոր ախտերու : Վարակման ժամանակամիջոցն է յոյժ անորոշ եւ տարակուսական : Կրնայ մեծապէս յերկարաձգուի ինչ ինչ պատճառներով : Այս ի մասնաւորի ստոյգ է ծաղկախտի, կեղծամաղկութեան, ժանտաւարի եւ կարմրախտի համար : Չկրնար որոշակի ըսուիլ թէ ախտ մը մինչեւ որչափ ժամանակ կրնայ տարափոխիկ ըլլալ : Անոր ժամանակը կը զանազանի այլ եւ այլ դիպաց մէջ, եւ պարտի որոշուիլ ախտին նշանաց բնութեան եւ յատկութեանց համեմատ : Հարսանիք, ծաղկախտը եւ նշկատապը շատ կանուխ կը կորուսանեն իրենց վարակման ուղղակի զօրութիւնը : Եւ վարակիչ սկզբունքը դործօն վիճակի մէջ չմնար երկար ժամանակ այն սենեկին մէջ ուր հիւանդը կը պառկէր ախտացեալը : Հարսանիքը, նշկատապը եւ ծաղկախտը կրնան տարափոխիկ լինել ի-

րենց կանխագոյն օրերը, դեռ որոշ կամ իրենց առանձնայատուկ ախտանշանները չեն բերեցած : Բարեբաղդապէս ծաղկախտը չունի դործօն տարափոխիկ յատկութիւն մինչեւ չերեւի բորբոքումը : Յանձնախուսմը կ'ըսէ թէ այս հաստատուած է բազում դիտողութիւններով :

ՕԴԱՆԱԴՈՐԴՈՒԹԻՒՆ
(Պարէլէթիկ Զեբրա)

Ի Շիքակոյ օգնականութեան խնդրով դրաղող համաժողովին նիստերն այնպիսի հետաքրքրութիւն յարուցած են որ քան զայն աւելի չկրնար ըլլալ այսօրինակ ժողովոց մէջ մօտ ժամանակներս : Ոչ աւելի քան տասն տարի առաջ այսպիսի համաժողով մը գումարումը պիտի համարուէր անմտութեան դործ եւ անոր նպատակը՝ անհնարից կարգէն : Բայց կարճ ժամանակի մէջ մենք շատ բաներ սորվեցանք այն յոյժ տարրին վրայ դոր կը կոչենք օդ, այնպիսի բաներ՝ որք մեզ անծանօթ էին յառաջագոյն, եւ բաց աստի, նոր մեթոտներ հնարուած են ձեռք բերելու համար մեծ զօրութիւն այնպիսի պայմաններու ներքեւ յորս համեմատապէս փոքր ծանրութիւն պէտք կ'ըլլայ դործածել : Այս պայմանը նպատաւոր են ընել դիւտ մը որով ա՛յնպէս դիւրին եւ միանգամայն ա՛յնպէս ապահով լինի օդոյ մէջ նաւորդութիւնը՝ ինչպէս ջրոյ վրայ նաւորդութիւնը : Կրնանք ըսել առանց վարանման թէ գիւտին հրատարակութիւնը շատ պիտի չյապաղի : Բայց թէ ճիշդ երբ տեղի պիտի ունենայ հրատարակութիւնը, անկարելի է ըսել : Թերեւս քանի մը շաբաթէն կամ թերեւս ութ կամ տասն տարիէն : Բայց կարծեմք սոյն նիւթն հետաքրքրութեամբ ուսումնասիրող անձերէն իւր յաջողութեան հրատարակումը յապաղել մինչեւ վերոյիշեալ ժամանակը :

Ամէնք միաբան են յայտ թէ օգնականութիւնը պիտի յաջողի թուական մեքենայի մը հնարմամբ, եւ ոչ թէ օգնականութիւնը թէպէտ երբեք անհաւանական է, սակաւ ապահովութեան, օգնականի համազօր, այսինքն անոր ծառայութիւնը մատուցանող, կազմածներ պատրաստ ունենալ, թուելու մեքենայից վրայ ունեցունելու համար ջրածին կազով որ խտանալով ջրոյ կերպարան ստացած ըլլայ եւ յատկապէս պահուած՝ ի հարկին դործածուելու պատրաստ վիճակի մէջ : Իրենն այնպէս կրնան կարգադրուիլ որ ջրածին կազն ինքնին արձակուի եւ ընդարձակի օգնականութիւն մէջ երբ մեքենային արագ էջը կ'անցնի ապահովութեան սահմանը :

Կը հաւատացուի թէ պիտի շինուի մեքենայ մը որ յոյժ քիչ զօրութեան պէտք ունենայ անգլին երազութիւն ձեռք բերելու համար, թէ պիտի դառնուի որ օդոյն մէջ բարձրանալու աւելի նպատաւոր են խոշոր մեքենաները քան մանրերը : Վասն զի կը կարծուի թէ օդոյն մէջ թռչողներու եւ սաւառներու աւելի կարող են խոշոր թռչողները քան մանրերը : Ամենայն հաւանականութեամբ թռչողներու մեքենայից հարկաւոր զօրութիւնը ձեռք պիտի բերուի ուղղակի պայթման գործողութեամբ : Ուրիշ բան պէտք է բայց միայն քարիւղի մեքենաներ եւ քանի մը կաթիլ ջրածին (hydrocarbon), երբ ըստ պատշաճի պահուած է, յառաջ բերելու համար պայթում միացը (piston) մղելու նպատակաւ, եւ փոփոխակի

տեղի ունեցող պայթումներ, որք ինքնին կարգաւորուին եւ դործադրուին, պիտի արտադրեն մեծագոյն զօրութիւն փոքրագոյն ծանրութեան հանդէպ, վասն զի հարկ չկայ կրել շոգոյ մեծ կաթնայ : Սոքա են ոմանք այն դարգացմանց այժմու օդանաւորական դիտութեան, դիտութիւն՝ որ դեռ հայեցողութեան վիճակին մէջ կը գտնուի, բայց այնպիսի է որ քիչ ժամանակ յետոյ թերեւս յեղաշրջէ ոչ միայն տեղափոխութեան գրութիւններ, այլ համօրէն աշխարհի ընկերական եւ քաղաքական պայմաններն եւս :

ԱՅԼԵԻԱՅԼԵ

Դաղղիացի մը կ'ըսէ թէ բուսականաց օգտակար կրնայ լինել երկտրականութիւնը : Երկտրականութեան հոսանաց ձաւ բուն վրայ տնկուած գետնախնձորը շատ կը խոշորանայ, եւ երկտրականութիւն ընդունող ռաբիէթը միւսներէն ութ օր առաջ հասունցած են :

— Կ'ըսուի թէ Գերմանիոյ եւ Աւստրիոյ մէջ հարկւր յիսուն խոհարարութեան դրպրոց կը գտնուի : Աշակերտք կը սկսին սանդղին վարի աստիճանէն եւ կ'ըլլեն վեր հետզհետէ : Ընթացքն աւարտելու համար պէտք է չորս տարի : Տարեկան մրցման քննութեանց մէջ մինչեւ երկու հարկւր մրցակիցք կը գտնուին :

— Փղի մէն մի ժանիքը կը կշռէ 10էն մինչեւ 25 քաշ, եւ կը ծախուի քաշը 4½ օսմ. ոսկոյ : Սփրիկէի բնիկը կ'ուտեն փղին մարմնոյն բոլոր մասերը, եւ մեծ քանակութեամբ ճարպ կը հանեն անկէ :

— Կ'ըսուի թէ Փասթէոր, գաղղիացի համբաւաւոր գիտունը, կը տառապի սրտի գործարանական հիւանդութենէ, եւ նորա բարեկամ ծանր երեստեան անոնք մեծապէս

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՔ

ՄԵՐ ՎԱՐԺԱՐԱՆԸ

Հետագայն Պարտիզանի Բարձր. Վարժարանի տնօրէն Պատ. Չէմպլըսի մէկ ճառն է, զոր խօսած է այդ վարժարանի Ընթացաւարտից Ընկերութեան ընդհանուր ժողովոյն մէջ և զոր այդ ժողովոյ որոշման համեմատ Ընկերութեան Գործ. Ժողովոյ ատենապետ Յակոբ Էֆ. Գոնտայեան թարգմանաբար յղած է ի հրատարակութիւն :

«Մեր» փոքրիկ բառ մ'է, այլ ընդարձակ առում ունի, այնու զի կ'ենթադրէ տեղեւ ընկեր միանգամայն ընկել : Մարդ տէր կը լինի դործով եւ կը սիրէ զայն ոյր համար աշխատած եւ զոր ի ձեռս բերած է : Եւ ինչ որ կը ստանայ անձնուրացութեամբ իւր էութեան մի մասն կը կազմէ կարծես : Ծարտարապետն կը բերկրի իւր շինուածովը, ոյր գաղափարն յղացած ու մեծացուցած է իւր մտաց մէջ եւ հուսկ ապա մարմնացուցած ի քար եւ ի կիր : Ժողովուրդն սէր կը ցուցնէ եւ կարի նախանձաւոր կը լինի այն հաստատութեանց համար որք անձնագործողութեամբ կառուցուած են : Եւ նա որ սոյնօրինակ հաստատութեան մը կը դպչի՝ նոցա աչաց բերն կը դպչի :

Որպէս մարդ մը իւր գաւախն, նոյնպէս եւ մենք մեր խորհրդածութեանց, հոգածութեանց եւ բուն ջանից արդիւնքներն կը սիրեմք : Այս վարժարան իմ սիրոյս դաւախն է եւ ես կը պարծիմ իմ թոռնովը — Ընթացաւարտից Ընկերութեամբ :

Մարդ կը զարգանայ ընդարձակելով իւր ընչից եւ իշխանութեան սահմաններն : Գաղապարկերոյն եւ վայրենւոյն միջեւ եղած

սիւսային կողման զուգահեռական է, եւ մի է այն եռթն շէնքերէն որոց ճակատները կը յօրինեն պատուոյ փառահեղ դաւիթ շուրջ արհեստական լճակին (lagoon): Հենք վան Պրընթ ճարտարապետն էր, եւ մի շէնքերու ճարտարապետաց նման ինքն ամեն յաջողութեամբ կարող եղած է դասական (classic) արդիւնք մը յառաջ բերել փոխ առնելով կորնթական ոճէն: Շէնքի երկայնութիւնն ձգուած է հարաւէ ի հիւսիս, եւ Հորս կողմանց վրայ ալ ունի դուռներ, սակայն գեղեցկագոյն դուռն պատուականութիւն վրայ կը բացուի: Հոս 92 ոտ բարձրութեամբ եւ 58 ոտք լայնութեամբ կամար մը կայ, որոյ ներքեւ եւ բուն դրամալէ բարձր պատուանդանի վրայ դրուած է Ֆրանքլինի մեծագիր արձանն, իբրեւ հօնելկտրական արուեստի եւ դիմութեան Սյա շէնքն իւր երկայն կողմանց վրայ ունի կորնթական կիսասիւններու շարքեր (pilaster): Շէնքն ունի ստորին եւ վերին պատուհաններու շարքեր: Ստորինք վարի յարկին կ'վերաբերին եւ ըստ յոնիական ոճոյ են վերինք վերնայարկին կը վերաբերին: Շէնքին պատուհանաց վրայ դրուած են անմահ ելեկտրագիտաց անուանքն, այլ ոչ անոնց որ ի կենդանութեան են. սոքա իրենց ցոյցանելիքով անմահացած են: Շէնքը 700 ոտ երկայն է եւ 350 ոտք լայն, եւ իւր վերնայարկով ընդարձակ միջոց տուած է ցոյցանելաց: Շէնքն իւր կողմանց կիսասիւններով, յոնիական պատուհաններով, կամարակապ դռներով, եւ բարձրակատար տասն աշտարակներով ճարտարապետական ուշադրաւ եւ յոյժ գեղեցիկ դործ մ'է:

ԵՐԵՎԱՆԻ ԳՐԱԴԱՐԱՆԻ ԳՐԱԴԱՐԱՆԻ

Երեւոյի քաղաքական կեանքի մասին տեղեկութիւններ, եւ զերեւոյթաւ կանոնադրական կերպով դրոշմներէ։ Աստուծոյ վերջին ամէն բարեփոխումները կը ցուցնեն, եւ այժմու ամենակատարեալ դրոշմը կը համարուին։ Դիտողաց համար յոյժ հետաքրքրական է տեսնել այն քայլերն զորս երեւոյթական մեքենադրութիւնն առած է յընթացքս քսան կամ առաւել ամաց։ Առ այս հին ու նոր դրոշմը իրարու քով դրուած են ի բաղդատութիւն։ Զոր օրինակ, բուն դրոշմէն ներս մտնելուն պէս այցելուին առջեւ կ'եննէ երեւոյթական լաւագոյն որ հեռախօսական դրոշմաց բաժնին մէջ է։ Այս լաւարանն նոր է իւր տեսակին մէջ եւ յոյժ գերընտիր։ Հոս երեւոյթականութիւնն փոխան ահաւոր եւ ահաւոր որոտմանց՝ մեղ ի լուր կը բերէ հազար եւ աւելի մղոններով մենէ անջատեալ թէստորնի մը գոլորիկ երգեցողութիւններն կամ դաշն նուագածութիւններն։ Հոս ուրիշ կողման մը վրայ կան հեռաձայն դրոշմաց այլ եւ այլ աստիճաններն իրենց ժամանակագրական կարգաւ, ամենապարզէն եւ անկատարէն սկսեալ մինչեւ ամենախառնը եւ կատարեալն։ Եւ սակայն գիտենք թէ ինչ որ այսօր կատարեալ կը համարենք վաղուան անկատարն եւ թերին պիտի համարուի, զի մարդկութիւնն յառաջդիմական հոսանքէ մը կը տարուի յառաջ եւ իւր հետ կը տանի իւր գիւտեր եւ հնարքներ։ Սոյն հեռաձայնի տաղաւարին (pavilion) ներքեւ կայ նաեւ հեռաձայն դրոշմաց կեդրոնատեղի մը, որ ի Շիքակոյ գործածուած բոլոր հեռաձայններու հետ ի յարաբերութեան կրնայ դրուիլ ի թիւթիւ ական։

Երեւոյի լայն - Սոյն «Երազող Սպիտակ Բազալը» ցերեկն երկնից վեհափառ արեւն լեկտրական լոյսեր, ի լուսաւորութիւն։ Ողջոյն «քաղաքն» կը լուսաւորուի երեւոյթական լամպարներով որ իրենց 2,000 մոմի լոյսերով հեշտիւ կրնան ի բաց վտարել դիւշերային խաւարն որ կու գայ գեղեցկութեան սոյն ընդարձակ հաւաքածոյից վրայ ձգել իւր սեւ պատեանն։ Ի բաց առեալ շէնքերու ներսերն՝ արտաքին դետինն լուսաւորուած է 2,000 երեւոյթական լամպարներով, որ դեղատեսիլ ձողերէ կախուած են եւ իրարմէ 75 ոտք հեռաւորութեան մէջ են։ Ձեռակերտութեանց շէնքն ունի 4,200 մեծ լամպար, եւ 16,000 երեւոյթական շիկալոյսեր (incandescent light)։ Այս շէնքին ձեղունէն ի կախ կան հինգ դեղաքանդակ ջահեր, որոց չորսն ունին 240 լամպարներ (arc light), 60 իւրաքանչիւրին վրայ, իսկ կեդրոնականն՝ 75 լամպար։ 300 լամպարներ կան երկրագործական շէնքին մէջ, 350՝ վայրաշարժ գործեաց շէնքին մէջ, 250՝ ծաղկարանին մէջ, 200՝ հանածոյից շէնքին մէջ, 50՝ ձկնարանին մէջ, եւն։

Որոշող լոյսեր քիչ հետաքրքրական չեն։ Ձեռակերտութեանց շէնքին տանեաց չորս անկեանց վրայ կան մի մի որոշող լոյսեր, որք գիշերային լուսոյ ընդարձակ հոսանքներ կը թափեն ոսկեգլուխներու, կամ իւրու ի մթութեան հսկող աշտարակաց եւ դանդաղատանց վրայ։ Պատուոյ դաւթին շուրջ դառնող շէնքերու ճակատներն եւս ունին հարկաւոր շիկալոյսեր, որովք գեղեցիկն գեղեցկագոյն, փառաւորն՝ փառաւորագոյն կ'ընծայի։ Այս բաժնին կը վերաբերին նաեւ երեւոյթական շարուաններ, զորոց այլ ուրեք խօսած եմ։

Երեւոյթական շէնքին մէջ կան նաեւ այլ լուսավառական հետաքրքրելիք։ Զոր օրինակ, շէնքին կեդրոնին մէջ կայ Էտիսի լուսոյ աշտարակն, որոյ վրայ դրուած են շիկալոյսեր գոյնզգոյն ապակեայ պահարաններու մէջ զետեղեալ, որք ըստ փոփոխման հոսանաց երկն երկն կը լուսաւորեն սիւնն, եւ երբ ամբողջ հոսանքն կը դարձուի այս աշտարակին վրայ, ոչ ոք կրնայ իւր աչքեր յայն չուղղել եւ չարտայայտել իւր գեացմունքն ընտիր բացատրութեամբ հիացման։ Հոս երեւոյթական լոյսն ամենէն վայելուչ եւ ուշագրաւ եղանակաւ ի ցոյց դրուած է լուսազարդութեան համար։ Ուէսթինկ Հաուսի Ընկերութիւնն որ մրցմամբ յաջողեցաւ Հանդէսն լուսաւորելու մենավաճառն յինքն կորզել՝ զարդարած է շէնքին ճակատն Գոլոմպոսի կիսանդրի պատկերով, որ երբ ներսէն լուսաւորուի ի տես կը բերէ Հանդիսին գիւցաղին բարեմոյն դէմքն։

Ուէսթինկ Հաուս ունի խուց մը ուր երեւոյթականութեամբ շանթ եւ որոտումն յառաջ կը բերուի ի հաճոյս այցելուաց։ Մարմարիտի մեծ կտորի մը վրայ մետաղաթելով գրուած է Ընկերութեան անունն, եւ երբ թերին ի հաղորդութեան կը դրուին երեւոյթական կեդրոններու հետ, կը տեսնուին լուսոյ շրջողիչ հոսանքներ, որպէս կը տեսնենք երկնից վրայ երբ թրիստորդ ամպերով ծածկուած է։ Սոյն ընկերութիւնն ունի մի այլ խուց եւս ուր հիւսիսայն յառաջ կը բերուի։ Ապակեայ է ձեղունն, որմէ վեր երեւոյթական հոսանք իրարու կը յաջորդեն եւ յառաջ կը բերեն ընութեան գեղեցկագոյն երեւոյթներէն մին։

Երեւոյթական լուսոց ուրիշ հետաքրքրական ցոյցերն են 8,000 մոմի լուսով լամպարներ, եւ 1/16 մոմի լուսով շիկալուսեր։ Մինչ առաջինն արփուոյն նման կը ծառանչեն, որովք լուսիկի (լուսաւոր որդ) նման կը պլպլան։ Գաղղիացիք իրենց բաժնին մէջ ունին լամպար մը որ իւր հատուածակողմեան ցոլացողից գործիքով 200,000 մոմի լոյս կրնայ յառաջ բերել։ Այս աշխարհի ամենամեծ փարոսի ճրագն է։

Ճէնըրը Էլէքթրիք Ընկերութիւնն, այլ Պոսթոնի ընկերութիւնն մը եւ այլք ի ցոյց դրած են ընտրելագոյն գովարար հովանարներ, որք անխոնջ անընդհատ կը հողովին իրենց կեդրոնական առանցքին վրայ եւ կը մաքրորն ամրան կիզիչ տօթին հետ։ Ինչ հաճելի է յետ խոնջութեան եւ քրտանց պահ մը դիտել այս գործիքներ որ զովութիւնն մը կը սփռեն ի արիւն։ Միտուէ՛ք Փլէզանսի մէջ կայ ալպեան տեսարան մը ուր լերանց իրակերպ նկարներու ետեւէ երեւոյթական հովանարն կը զրկէ պաղ եւ զով հով մը, որ գոգես իւր պաղութիւնն ձիւնապատ սարերէն առած է։ Նոյն երեւոյթականութիւնն որ կը լուսաւորէ վաճառանոցն, ի բաց կը վտարէ նաեւ ճանձերն, այն անկոչ հիւրերն որք յաճախ կը վրդովն մեր հանդիստն։

Հոս ցուցուած են նաեւ երեւոյթականութեան այլ տնտեսագիտական գործածութիւնք։ Երեւոյթական բովք մը կայ ուր երկաթն կը դրուի պահ մը եւ ահա շէկ կարմիր գուրս կ'առնուի պատրաստ կռանուելու։ Կայ դարձեալ նոյն երեւոյթական դարբնոցին մէջ մի այլ նոր եղանակ դարբնութեան։ Երկաթագործն իւր երեւոյթական ունեկիով կը բռնէ երկաթի կտորն եւ կը մկէ երեւոյթական հեղուկ մը պարուսնալող դոյլի մը մէջ, եւ ահա հուր մը կ'ար-

տաքերի եւ կը ջնուցանէ կռանիկ երկաթն։ Երեւոյթական խոհանոց մը տեսայ, ուր ընութեան սոյն ընկճեալ գորութիւնն կը գործածուի խոհարարական նպատակի համար։ Փափկասուն տիկինն, որ գարոցական եւ ընկերական կենաց վարժ ըլլալով գուցէ չուղեր ձեռք զարնել սեւ եւ արտա ածխոյ, այլ եւս չկարօտի կրակ պատրաստել, մոխիր ժողկել, եւն։, այլ միայն դպելու է երեւոյթական կոճակին եւ ահա ջուրն կ'եռայ եւ կերակուրն կը պատրաստուի, առանց ծուխի, առանց մուրի եւ առանց ջերմութեան սպառման։ Կանանց Տիպար Հիւանդանոցին մէջ կերակուրը եւ սպեղանիք սոյն միջոցաւ կը պատրաստուին։

(Շարունակելի)
Կ. Ս. ՄԱՆՈՎՆԻ

Շիքակոյ

ՏԱՐԱԹԸ

(Սընդէս Ստու Լեւոն Իւլեմեյեւ)

Բոյր մը կը գրէ. «Եղբայր Մար Բրոսան բոլորովին ըստ Սուրբ Գրոց խօսած կը լինի երբ կ'ըսէ թէ հրէական շարաթը պահելու մասին մեղ պատուէր չկայ»։

Կարծեմ պիտի տեսնէք թէ սխալ չէ նորա համոզումն երբ կանգ առնուք եւ քաջ խորհիք։ Արդարեւ Յիսուս ըսաւ, «Թէ որ կ'ուզես կեանքը մտնել, պատուիրանքները պահէ» (Մատ. ԺԺ. 17)։ Սակայն Հրէի մը ըսաւ զայն, Հրեայք հրաման ունէին պահել շարաթը։ Քրիստոնեան առանձնաշնորհեալ է պահել մէկշարթի օրը։ Հրեան ստիպեալ էր օրէնքով։ Քրիստոնեան կը մղուի ի սիրոյ։ Իբրեւ Հրեայ պարտ էր Հրէից սովորութեանը պէս շարաթ օրը ժողովարան երթալ (Ղուկ. Դ. 16)։ Յարուցեալ Քրիստոս եւս սովորութիւն ունէր երեւի իւր աշակերտաց մէկշարթի օր (Ղուկ. ԻԴ. 1, 13, 36, Յով. Ի. 19, 26)։ Այսու պատճառաւ չենք կրնար պահել շարաթը, բայց միայն մէկշարթի օրը, զի չենք գտնուիր օրինաց տակ, այլ շնորհաց ներքեւ (Հով. 2. 14)։ Եթէ լինէինք օրինաց աղղեցութեան ներքեւ, ստիպեալ պահելու հրէական շարաթը, պարտ էր մեզ պահել զայն Գրքէ առաջին օրէնքի շարաթը կը պահէր զայն, եւ այս պիտի ստիպէր զմեզ շարթի, այսինքն՝ հրէական շարաթը, ունէ գործ գործելէ հրաժարիլ, այն օրն զոր թրմեանդ Հրեան պահած է միշտ։

Շնորհքն աւելի բարձր է քան զօրէնք։ Օրէնքն ըսած է. Շարաթ օրը «գործ մը պիտի չգործես» (Ել. Ի. 10)։ Սակայն ով որ կը ճանաչէ իւր դիրքն շնորհաց տակ, Հոգին անոր վրայ կու գայ կիրակի օրը (Յայտ. Ա. 10)։ Օրէնքն ըսած է, «Սպանութիւն մի ըներ» (Ել. Ի. 13)։ Շնորհքն կ'ըսէ, «Ամէն ով որ իր եղբայրը կ'սպանցէ, մարդասպան է» (Ա. Յով. Գ. 15)։ «Սէրը շարութիւն չէ» (Ա. Կոր. ԺԳ. 5)։ Օրինաց տնտեսութիւնն վերջացաւ երբ Քրիստոս մեռաւ։ «Օրէնքին վախճանը Քրիստոս է ամէն հաւատացեալին արդարութեան համար» (Հով. Ժ. 4)։ Մենք, որ Քրիստոսով յարութիւն տրինք, ծէսերու եւ արարողութեանց ներքեւ չենք (Կող. Բ. 20)։ Օրէնքը չստիպեր զմեզ պահել շարաթ օրը, սակայն սէրը կը մղէ զմեզ պահել մէկշարթի օրը (Բ. Կոր. Ե. 14)։

Կ. պոլիս

Կ. Ս. Գ.

ԱՂԴԵՐ

ՏՐ. ԱՐՁՈՒՄԱՆՆԵՐ

Մանկաբէրք Լ Մանուկէր Կանանց Կեանքի մասին Փարիզէ մայրաքաղաքս վերադառնալով հաստատուած է Բերա, Մեծ Փողոց, Պէոյիւք Փարմազ Գալու, Թիւ 2 տունը։

Ամէն օր կէս օրէ վերջ հիւանդ կ'ընդունի իւր տունը։

Ուրբաթ կէս օրէ վերջ ձրի կը դարձանէ։

Կ. պոլսոյ Երիտ. Քրիստ. Ընկերակցութեան աղօթից ժողովը տեղի պիտի ունենայ վաղը, ժամը 9ին ըստ Թուրքաց, Պայպլէ Հաուսի մատարան մէջ։

ՀԱՆՐԱՊԵՏ ԲԱՆԱԳԱԿԱՆ

Հոկտ. 30 ըստ Յուն., և նոյեմ. 11 ըստ Լատ., 1893

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Շիրակոյի արուեստահանդէսը պաշտօնապէս փակուեցաւ հոկտ. 31ին, բայց փակման մասնաւոր հանգէսները չկատարուեցան Շիրակոյի քաղաքապետ Մր. Հարիսընի անակնկալ մահուան պատճառաւ։ Այն վեց ամիսներուն միջոցին յորս արուեստահանդէսը բաց մնաց, 24,438,910 անձինք մուտք վճարելով այցելեցին զայն։ Արուեստահանդէսին տնօրէններուն տեղեկագիրը դեռ հրատարակուած չէ, սակայն հասոյթը 14,000,000 տուարէ պակաս չեն կրնար ըլլալ։ Ելեւմտական յանձնաժողովին առեւնապետը կը տեղեկագրէ թէ ամէն պարտքեր վճարուած են եւ 2,500,000 տուար պատրաստ դրամ կայ։ Այս չնշանակեր թէ արուեստահանդէսը շահաբեր ձեռնարկ մը եղած է, վասն զի բաժնետէսերը դրամ մագլուխն էր 5,000,000 տուար, եւ ասոր կէսէն աւելին պիտի չկրնան ետ առնուլ։ Սակայն բաժնետէսերը մեծ մասն իրենց ստակը տուած էին արուեստահանդէսին նպաստ մը ըրած ըլլալու համար եւ զայն ետ առնուլ միտք չունին։ Ասոնք մնացեալ գումարին մէջ իրենց ունեցած բաժինը կը նուիրեն Բոլոմպեան Թանգարանին, յորում պիտի պահուին արուեստահանդէսին շահեկան շատ մը առարկաները, եւ այս գումարին վրայ աւելցունելով ուրիշ նուէրներ ալ, Թանգարանը շինութեան սկսելու առեւն 8,000,000 տուար դրամագլուխ կ'ունենայ։ Շիրակոյ եւ Ամերիկացիք իրաւամբ կրնան պարծիլ իրենց մեծ ձեռնարկին յաջողութեան համար։ Արուեստահանդէսը հրաշալիք մ'էր թէ՛ մեծութեան եւ թէ՛ գեղեցկութեան մասին։ Նախընթաց բոլոր արուեստահանդէսներէն շատ գերազանց էր, եւ անոնք որ տեսան Սպիտակ Բաղաքը, այսինքն՝ արուեստահանդէսին շէնքերը, կ'ըսեն թէ չեն յուսար աշխարհի մէջ դարձեալ այսպիսի տեսարան մը տեսնել։ Թերեւս կարենան տեսնել, եթէ ողջ մնան եւ այցելեն Փարիզի արուեստահանդէսը յամին 1900։

Ֆրանց Եռդէֆ կայսր հոկտ. 31ին ընդունեց աւստրիական նախարարութեան հրաժարականը, եւ այսպէս Թաաֆֆէ կոմս 14 տարի իբրեւ նախարարապետ Նորին Վեհափառութեան ծառայելէ ետքը կը թողու այդ պաշտօնը։ Ի վիէննա շատեր կը կարծեն թէ շատ չանցած Թաաֆֆէ կոմս վերստին ի պաշտօն պիտի կոչուի, սակայն առ այժմ կայսրը տեղի տուած է նոյն ինքն նախորդ նախարարապետին այն կարծեաց, որ Բալնոքի կոմսին ալ կարծիքն է, թէ փափաքելի է որ նա զործէ քաշուի։ Բայնսբաթին մէջ մեծամասնութիւն մը կազմող կուսակցութիւնք այնքան տհաճութիւն զգացին Թաաֆֆէ կոմսին քուէի իրաւանց ընդարձակման մասին ներկայած օրինաբանին համար, որ հակամիտեալ էին մերժել ու եւ է օրինադիմ զոր նա կը ներկայէր, մինչ կայսրը ջերմապէս կը փափաքէ որ շուտով օրինադիմեր քուէարկուին պահեստի բանակը զօրացունելու եւ ի Պոնտիա հաստատուած մասնակի պաշարման վիճակը շարունակելու համար։ Նոր նախարարութիւն կազմելու պաշտօնը յանձնուած է Ալֆրէտ Վիլհելմին ի իշխանի, որ Բայնսբաթի դէք-նախագահը եւ Պոնտիոյ երեւելի քաղաքականներէն մին է։ Ալֆրէտ իշխան

դեռ 42 տարեկան է։ Իւր մեծ հայրը մահացած էր եւ իբր 50 տարի առաջ նախաւոր դեր կատարեց հունդարական պատերազմին մէջ։

Ռուսիոյ եւ Գերմանիոյ միջեւ բանակցութիւնք վերսկսան Պերլինի մէջ առեւտրական դաշնագրի մը համար, բայց չեն կրնար քանի մը շաբաթէն առաջ որոշ արդիւնքի մը յանգիլ։ Թէ՛ Վիլհելմ կայսր եւ թէ՛ Չարը անկեղծօրէն կը փափաքեն որ բանակցութիւնք յաջող ելք ունենան։

Մ. Թիւառ, որ վերջերս Ֆրանսայի Ելեւմտական նախարար եղած եւ երկու անգամ ալ նախարարապետի պաշտօն վարած էր, մեռաւ ի Փարիզ շաբաթ օր։

Գերմանացի անտառապահ մը անցեալ շաբթու դարկաւ գաղտնիորէն ընող երկու ֆրանսացիներ, որ գերմանական հողը մտած էին։ Գերմանացին կ'ըսէ թէ ինքնապաշտպանութեան համար սպաննեց որսորդները։ Ասոնք սահմանադիտուն ֆրանսական կողմն անցած էին երբ զարնուեցան։ Ֆրանսական իշխանութիւնք խնդրեց կը քննեն։

Երկու շաբաթ առաջ Հարաւային Աֆրիկէի մէջ տեղի ունեցաւ ակնկալեալ ճակատամարտ ընդ մէջ բրիտանական զօրաց եւ Մաթապէլներուն։ Հինգ հազար Մաթապէլներ յարձակեցան բրիտանական զօրախումբին վրայ, որ սակայն լաւ պատրաստութիւն տեսած էր եւ այնպիսի մահաոխիթ կրակ մը տեղաց վայրենիներուն վրայ որ ասոնք շուտով ցրուելով փխսան, 500 մեռեալ կամ վիրաւոր թողուլ դաշտին վրայ։ Բրիտանական զօրքերէն երկու հոգի միայն մեռան եւ վեց հոգի վիրաւորուեցան։ Ճակատամարտէն ետքը բրիտանական զօրքերը Մաթապէլները կը բնակէր։ Թաաֆֆէ դէպ հիւսիս փախաւ, եւ ուստի հաւանական չէ որ ընկնեն այսուհետեւ համարձակին կանոնաւոր ճակատամարտ մղել բրիտանական զօրաց հետ, թէեւ բրիտանական նախարարութիւնը Խորհրդարանին ծանուցած է թէ Լոպէնկուլա դեռ կը շարունակէ թշնամութիւնները։ Ճակատամարտին արդիւնքն ակնկալուածին պէս եղաւ։ Մաթապէլները պատժոյ արժանի էին Մաշոնաներուն դէմ իրենց ցուցած անգութ վարմանց համար։ Այսու հանդերձ, ինչպէս Սթանֆորտ կ'ըսէ, «Պէտք է զթուլութիւն ցուցնել այն վայրենիներուն որք որքան աւելի բազմութիւն ըլլային իրենց թշնամիներէն չէին կրնար դիմադրել, քանի որ անոնք ունէին ճիշդ նւապատակին զարնող եւ մեծ կոտորած գործող զէնքեր»։ Բարեբաղդաբար կը թուի թէ չափազանցեալ էր այն առաջին լուրը թէ 3,000 Մաթապէլներ սպաննուած էին։

Պալմերսթոնի նիւթեր բեռնած նաւ մը պալմերսթոն սպանիական Սանթանտըր նաւահանգստին մէջ, եւ փարիզէ զարնուած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ 600 անձինք զոհ գացած են այս աղէտին։

Ճափոնի մէջ աղետալի որոշումներ պատահած են, որոց շատ անձինք զոհ գացած են։ Դեռ յայտնի չէ թէ աղետը որքան մեծ էր։ Ֆուկաթաթայի մէջ հողի փրկուող մը պատահած է եւ յիսուս անձինք ողջ թաղուած են։

Փրոֆ. Բլէպս, որ այժմ ի Գարլըրուհէ կը դասաւանդէ եւ որ յառաջագոյն յաջորդաբար բժշկական փրոֆեսոր եղած է Փրակայի եւ Յուրիսի մէջ, յոգնած մը հրատարակելով Վիէննայի բժշկական թերթին մէջ

կ'ըսէ թէ կեղծամաշկի համար կտրուկ դարման մը գտած է։ Սթանֆորտ լրագրին Վիէննայի թղթակիցը կը գրէ. «Փրոֆ. Բլէպս կ'ըսէ թէ կեղծամաշկ ունեցող տասներեք հիւանդներ, որ զանազան բժիշկներու կողմէ խնամով կը քննուէին, մահուանէ աղատուած են իւր հակակեղծամաշկային դեղով, որ յետոյ յոռի հետեւանքներ ունեցած չէ։ Եւ մինչեւ որ հակառակը չապացուցուի, այս քաղաքին ժողովուրդը հակամէտ չէ խնդրոյ ենթարկել անոր խօսքերը։ Արդարեւ վիէննացի կարգ մը բժիշկներ արդէն պատրաստուած են փորձել Փրոֆ. Բլէպսի նոր դեղը, եւ կը յուսանք թէ յուսալարութիւն պիտի չունենանք, ինչպէս ունեցանք թոքախտի դէմ Գոլի դեղին համար։ Աւստրիոյ մէջ կեղծամաշկը թոքախտի պէս ահաւոր կոտորած կը գործէ»։

Ֆրանսական հանրապետութեան նախագահ Մ. Բառնոյ հրամանագիր մը հանած է որով Խորհրդարանի երկու ժողովները կը հրաւիրէ ի նիստ գումարիլ յառաջիկայ երեքշաբթի։

Լրագիրք երկիւղալի լուրեր կը հրատարակեն Զօր. Կուրքոյի առողջական վիճակին նկատմամբ։ Ռուս զօրավարը դաշտի վրայ գործած ծառայութիւն ընկու կարողութիւն չունի այլ եւս, եւ Սթ. Փեթլըսպուրկէ զարնուած հեռագրի մը նայելով շատ չկրնար ապրիլ։

Սպանիա քանի մը դիրքերու տէր է Մարոքի ծովեզրը որք ընդ ամենայն 13 քառակուսի մղոն տարածութիւն ունին։ Այս տեղերէն մին է Մէլլիա, որ Ալթերիոյ սահմանադիտէն շատ հեռի չգտնուի եւ ուր վերջերս կռիւներ տեղի ունեցած են Սպանիացեաց եւ Մարոքցեաց միջեւ։ Կոռույն պատճառը սա էր. Սպանիացիք ու գերմանացիք ամբողջ մը կառուցանել այնպիսի տեղ մը որ թէեւ իրենց հողին մէջ կ'իյնար բայց մարոքեան Ֆրէճանա գիւղին վրայ նայող բարձր դիրք ունէր։ Մարոքցիք ամբողջին կառուցման հակառակեցան, եւ առաջին կռիւր տեղի ունեցաւ հոկտ. 2ին։ Այնուհետեւ 23 օր հանգարտութիւն տրեց, որոյ միջոցին երկու կողմերն ալ պատրաստութիւններ տեսան, եւ հոկտ. 27ին, ուրբաթ օր, սպանիացի Զօր. Մարկալոյ վերստին ձեռնարկեց ամբողջին կառուցման։ Ասոր վրայ Մարոքցիները դարձեալ յարձակում ըրին եւ իրենց պատնէշներէն սաստիկ կրակ տեղացին, այնպէս որ սպանիացի զօրավարը պարտաւորեցաւ ետ քաշուիլ։ Այնուհետեւ պատերազմն ընդհանրացաւ, եւ Մարոքցիք բոլոր յարձակումներ ըրին սպանիական ամրոցներուն վրայ, այնպէս որ Սպանիացիք պարտաւորեցան հեռանալ իրենց քանի մը ամրոցներէն վիրաւորեալներ թողուլ յաղթականներուն ձեռքը։ Կոռույն երկրորդ օրը Զօր. Մարկալոյ սպաննուեցաւ։ Կռիւր երեք օր տեւեց, եւ Սպանիացեաց պաշտօնական տեղեկագրին համեմատ 24 հոգի սպաննուած եւ 93 հոգի վիրաւորուած են իրենց կողմէն։ Մարոքցիք, որոց վրայ կրակ կը տեղար սպանիական նաւատորմէն եւ ամրոցներէն, հաւանօրէն աւելի կորուստ կրեցին, այսու հանդերձ Սպանիացեաց յաղթեցին եւ զանոնք վանեցին սպանիական ամրութեանց մէկ մասէն։ Սպանիայէ նոր դօրք կը զրկուի այժմ։

Սիւամի թագաւորին խորթ եղբայր եւ Սիւամի նախարարութեան անդամ Սիւամի Սպանիոյ իշխան անցեալ երկուշաբթի Լոն-

տոն հասաւ փարիզէ, ուր քանի մը օր կեցած էր: Իշխանին խնամոց յանձնուած են Սիւմի թագաւորին երկու որդիները որ անգղիական հանրային վարժարանի մը մէջ պիտի դրուին: Սակայն Նորին Բարձրութեան ուղեւորութեան նպատակներէն մինն է ֆրանսական եւ բրիտանական կառավարութեանց հետ բանակցել նկատմամբ այն չէզոք երկրին որ պիտի կազմուի Անգլիացւոց ի Պիրմա ունեցած ստացուածոց եւ Ֆրանսացւոց ի Սիւմ ունեցած ստացուածոց միջեւ:

—Պաշտօնապէս կը ծանուցուի թէ հընտախտն անհետացած է Սիւլիւիոյ փախուցիկ քաղաքէն, եւ Ռուսիայէ դատ Ներսիսի ուրիշ կողմերն եւս սակաւաթիւ վարակուողներ եղած են հոս հոն: Ռուսիոյ մէջ եւս իրիմէ դատ ամէն կողմ համաճարակը կը նուազի: Տր. Բոմփոլաժիէրոյ նոյ. 1 թուականաւ հետագայն կը հեռագրէ Թէհրանէ. «Հոկտ. 23էն մինչեւ նոյ. 1 Սարըի մէջ 60 անձինք մեռած են հնտախտէ, Պարֆրուշի մէջ՝ 40, Բէշթի մէջ՝ 30, Մէզինանի մէջ՝ 60, Շարուտի մէջ՝ 70, Ասթերապատի մէջ՝ 90, Սէպղէվանի մէջ՝ 30, Մէշէտի մէջ՝ 150, Դոււի մէջ՝ 30, Թէհրանի մէջ՝ 430:»

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Շաբաթ օրէն հետէ չորս օրուան միջոցին մայրաքաղաքիս հնտախտին նկատմամբ հրատարակուած տեղեկագիրք առաջուաններէն մեծ տարբերութիւն չունէին: Չորս օրուան մէջ վարակուողներու ամբողջ թիւն էր 9 եւ մեռողներունը՝ 6: Սակայն չորեքշաբթի օրուան լրագիրք յանկարծ ծանուցին թէ 30 անձինք վարակուած եւ 17 անձինք մեռած էին նախորդ օրը, հինգշաբթի օր ծանուցուեցաւ թէ 24 անձինք վարակուած եւ 13 անձինք մեռած էին նախորդ օրը, եւ ուրբաթ օր ծանուցուեցաւ թէ 27 անձինք վարակուած եւ 22 անձինք մեռած էին նախորդ օրը: Վարակուողներ ամենէն աւելի եղած են Սասղիւղի մէջ: Նոր վարակուողներ եղած չեն Չմիւռնիոյ եւ Տրապիզոնի մէջ, եւ համաճարակը գրեթէ անհետացած է Էսկիշէնէ: Հոկտ. 28էն մինչեւ նոյ. 1 Պաղտատի կուսակալութեան Բէրպէլա քաղաքին մօտերը բնակող Բեապուր ցեղէն 236 անձինք վարակուած եւ 159 անձինք մեռած են: Քանի մը մահեր պատահած են նաեւ նոյն կուսակալութեան ուրիշ կողմերը: Չմիւռնիոյ եկող նաւերուն վրայ դրուած Բաւանի լինայի պայմանաւոր տասն օրէն հինգի իջուցուած է: Իսկ Տրապիզոնէ եկող նաւերուն վրայ դրուած Բաւանի լինայի բոլորովին վերցուած է, եւ անոր տեղ հաստատուած է բժշկական այցելութիւն: Նոյն ատեն հնգօրեայ Բաւանի լինայ հաստատուած է Սեւ Ծովու Ամարա եւ Պարթըն նաւահանգիստներէն եկող նաւերուն վրայ:

—Լրագիրք յաճախ լուրեր կը հրատարակեն Թուրքիոյ արեւելեան գաւառներէն ու մանց մէջ տիրող նուաղութեան նկատմամբ: Կարնոյ մէջ անցեալ շաբթու ժողով մը գումարեցաւ, քաղաքին իշխաններէն, վաճառականներէն եւ ուրիշ երեւելի անձնաւորութիւններէ բաղկացեալ, խորհրդակցելու համար նահանգին պետքերը հայթայթելու յոյժ կարեւոր խնդրոյն վրայ: Խընդիւր զոր պետք է անյապաղ լուծել, վասն զի երբ ձմեռը գայ, ճամբաներուն մեծ մասն անանցանելի կ'ըլլան ձեռն պատճա-

ռաւ: Բաղէշէ մեր ընդունած մէկ նամակին մէջ գրուած է, «Յօրենի զինն այժմ առատութեան տարիներու գնոյն եօթնապատիկն է, եւ շատ աւելի բարձր է քան տասներեք տարի առաջ այս եղանակին եղած զինն:» Վերոյիշեալ տարւոյն մէջ էր որ սաստիկ սով տիրեց Վանի եւ Բաղէշի կուսակալութեանց ինչ ինչ կողմերը: Ախլաթի մէջ ցորենի գրիւն զինը 30 դահէն 4 ոսկւոյ բարձրացած է:

—Սպարապետի Դուռը գաղթական մահմետական կանանց համար գործանոց մը պիտի կառուցանէ Սէրայ Պուրնուի զինուորական հանգըններու մթերանոցին մօտ: Սոյն գործանոցին մէջ 230 կիներ պիտի կրնան աշխատիլ, եւ շինութեան ծախքն ալ 2,200 ոսկի կը հաշուուի: Սպարապետի Դուռն ի սկզբան մտադիր էր վայտէ չէնք մը շինել, բայց որպէս զի հրդեհի վտանգ չկենայ, Վեհ. Սուլթանը հրամայած է որ չէնքն ամբողջովին քարուկիր շինուի:

—Մ. Սոմարիփա, յանուն անգղիացի Սըր Ուիլիամ Լիթլմը Պրայթի, մենաշնորհ խնդրած է երկաթուղի մը շինելու համար Փրիզէնտի եւ Շքոտրայի միջեւ: Մ. Սոմարիփա առ մէն մի քիւմիթը 15,500 ֆըրանքի երաշխաւորութիւն կը խնդրէ:

—Վոսփօրի մէջ նաւուղիներու կանոնաւոր վարչութիւն մը հաստատուելու խընդիրը ժամանակէ հետէ քննութեան տակ էր, եւ այժմ կը ծանուցուի թէ Ծովային նախարարութիւնն աւարտած է իրեն ներկայացեալ բոլոր ծրագիրներուն եւ նաւուղութեան մենաշնորհ խնդրող աղերսագիրներուն քննութիւնը, եւ զայնս զրկած է սկստական խորհրդոյ: Սակայն սոյն խորհուրդը նախ պիտի որոշէ թէ նաւուղիներու վարչութիւնը կառավարութեան կողմէ պարտի կազմուիլ թէ գործը պարտի յանձնուիլ ընկերութեան մը:

—Սապահ կը ծանուցանէ թէ խումբ մը անգղիացի դրամատեարք կառավարութեանէն մենաշնորհ խնդրած են Տրապիզոնի մէջ նաւահանգիստ մը շինելու համար, եւ առաջարկած են այդ գործն ստանձնել Չմիւռնիոյ եւ Պէյրութի քարայրներուն ընկերութեանց ընդունած պայմաններով:

—Մաքսիմի բաղմահարուած թնդանօթներուն հնարիչ Մ. Մաքսիմ մայրաքաղաքս հասաւ շաբաթ օր:

—Ներկայտական կառավարութիւնը տէրութիւններէն պիտի խնդրէ համաձայնութեամբ մասնախումբ մը որոշել եւրոպացի մասնագէտներէ բաղկացեալ, որք յառաջիկայ տարւոյ սկիզբները Ներկայտու երթան ընտրելու ամենէն յարմար ծրագիրը մեծ աւազան մը շինելու համար Վերին Ներկայտուի մէջ: Եթէ այս կարգադրութիւնն ի դուրս հանուի, հաւանական է որ աւազանին կառուցման ձեռնարկուի 1894 տարւոյ մէջ եւ Ներկայտուի մէկ մեծ կարօտութիւնը լեցուի դարուս վախճանէն առաջ: Սոյն աւազանին կառուցման ջերմ պաշտպաններ կը հաշուեն թէ անոր շնորհիւ Վերին Ներկայտու 4 միլիոն ոսկւոյ բերք աւելի կրնայ ունենալ:

—Հոկտ. 21ին գերմանական աւետարանական եկեղեցւոյ մը հիմնարկութեան հանդէսը կատարուեցաւ Երուսաղեմի մէջ, Եկեղեցւոյն գետինը նուիրուած է Վեհ. Սուլթանի կողմէ: Դերմանիոյ կայսրը հիմնաքարին ներքեւ զրուելու համար յիշատակաւիր մը զրկեց որ սոյն ձեռնարկութեան պատմութիւնը կ'ընէ:

—Փարիզի դիտնականներէն Տր. Նիքոլ, որ կայսերական կառավարութեան կողմէ Կ. պոլիս հրաւիրուած էր, հինգ տարուան պայմանագիր կնքած է պաշտօնականութիւն ուսուցանելու համար կայսերական բժշկական վարժարանին մէջ:

—Շաբաթ օր իբր 30 ճամբորդներ, արք, կանայք եւ տղայք, Այսոյնի կուսակալութեան մէջ Ուրլայէ Չէշմէ տանող ճամբուն վրայ, Չանտարլըի անտառին մէջ յարձակում կրեցին խումբ մը աւաղակներէ: Աւաղակը կողոպտեցին բոլոր ուղեւորները: Այս վերջնոց մէջ կը գտնուէր դերասան մը, որոյ ոսկի ժամացոյցը եւ շղթան, ոսկի մատանին եւ տասն ոսկին առին: Կարաւանին առաջնորդներէն մին իւր քով ունէր վաթսուն ոսկի զոր ուղեւորներէն մին իրեն տուած էր պանելու համար: Առաջնորդը ֆէրին մէջ պահած էր ստակը, եւ աւաղակը չկրցան գտնել զայն: Չմիւռնիոյ ստակները զրկուած են աւաղակները ձերբակալելու համար:

—Կ. պոլսոյ արուեստահանգիստին համար Շիրքէթը խայրիէ ընկերութեան կողմէ վճարելի գումարը տարեկան 700,000 դահ, որոշուած է, որ չորս եռամսեայ մասնաւճարներով պիտի յանձնուի Օսմանեան կայսերական Դրամատան: Դեռ որոշուած չեն Մախսուսէ ընկերութեան, երկաթուղւոյ ընկերութեանց եւ այլոց կողմէ վճարելի գումարները:

Այս երեքշաբթի, երջանկայիշատակ Ներսէս պատրիարքի մահուան տարեդարձին առթիւ, հոգեհանգստեան պաշտօն կատարուեցաւ Ղալաթիոյ Սր. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ մէջ:

Սոյն եկեղեցական պաշտամունքէն ետքը տեղի ունեցաւ Հայոց Կեդրոնական Վարժարանի ընթացաւարտից վկայականաց Լուսաւորիչ Սր. Լուսաւորիչ պատրիարք Ալեքեան կը նախագահէր հանգիստին, որում ներկայ էին ուրիշ բաղմաթիւ բարձրաստիճան եկեղեցականք, հայ երեւելիք եւ Կրթական նախարարութեան մէկ ներկայացուցիչը: Վարժարանին խնամակալութեան եւ տեսչութեան կողմէ տեղեկագիրներ կարդացուեցան, նաեւ ընթացաւարտներէն երկուք ճառեր կարդացին: Այս տարւոյ ընթացաւարտից թիւն էր տասներկու:

—Գեր. Արքահայր եպիսկոպոս Մամիկոնեան, որ Սիւ պիտի երթար, յապաղած է իւր ուղեւորութիւնը: Այժմ եւս կը ծանուցուի թէ Նորին Գերապատուութեան առաջարկուած է մայրաքաղաքս մէջ եկեղեցի մը ընտրել ուր քարոզչութիւն ընէ:

—Փրանսական կառավարութիւնը Պատուոյ Լէգէոնի բարձր սպայութեան աստիճանը տուած է Ներկայտուի արտաքին գործոց նախարար Տիգրան Կալալի:

—Տիգրան բնակող բարեբար հայ մը առաւել քան 3,900 ռուպլ կտակած է զանազան բարեգործական նպատակներու համար:

—Տիգրան կը գրեն թէ Պաքոյի հարկատ հայ վաճառականներէն մին յանձն առած է իւր ծախիւք կառուցանել Էջմիածնայ վեհարանը եւ խոստացած է մեծ գումար մը ստակ կտակել Էջմիածնայ թանգարանին:

ԴՐԱՄԱԿԱՆ			
Հոկտ. 30/11, 1893			
Գոնալիտ	24	Բուժ. Բեհ. Բաթին	86½
Պարտուց Յարգարման Թղթաբաթ (Թաւփէյէ Տիւլուն Գայմէսի)	19 20	Թահլիլ Թ 0ւմ.	87 75
ԴՐԱՄԱ, 0ւմ. ոսկին 100 է			
Բէշթի	107 35	Բուժիչ ԲԷԼ	90
Բէշթի	97 20	Նաբոլէոն	87 20
Պէշթի	101 40	Գրեմից	54 15
Ալթըլ	401	Անգլ. ոսկի	110 6
Մանր արծաթ	403	Մանթ Թղթ.	8 74

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ
Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Ա. ՅԱՅՈՐ ՊՅՈՅՆԵԱՆ
Ֆինանսընթար եղգուշը, Ամերիգան Խան